

# ▶ AZ „INTELLIGENS SPECIALIZÁCIÓ”

## ▷ A JÖVŐ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉSÉNEK HAJTÓEREJE EURÓPÁBAN

**Kulcsfontosságú része azoknak az uniós erőfeszítéseknek, amelyek a régiókat segítik a recesszióból való kilábalásban: az intelligens specializáció a helyi szintű gazdasági átalakulás innovatív stratégiája.**

Napjaink gazdasági válsága rávilágított, hogy mennyire fontos megtalálni az új egyensúlyt az állami szektor pénzügyében az országos, a regionális és a helyi szinten. Az átgondolt és takarékos költségek nem eredményezheti az emberi tőkére, innovációra és kutatásra szánt források csökkenését, mert ezek alapvető jelentőségűek abban, hogy ismét növekedési pályára állhasson a gazdaság.

Az innováció az egyik fő prioritása a 2014 és 2020 közötti, megreformált regionális politika tervezetének, mert az innováció elengedhetetlen a gazdasági növekedés lendületbe hozatalához, egyúttal több munkahely és jobb munkahelyek megteremtéséhez.

Nem minden kutatási és innovációs beruházás egyformán hasznos azonban a recesszióból való kilábalás és a gazdasági válság legyőzése terén abból a szempontból, hogy mekkora növekedéshez vezet. Nem minden tagállam és régió lehet egyszerre kiváló minden tudományos és innovációs területen, de minden országban és régióban megvan a potenciál arra, hogy nagyot alkosson valamelyik területen. Nem minden országban és régióban van meg a vállalatok és az ismeretátadó intézmények kritikus tömege, illetve szükséges társadalmi tőke ahhoz, hogy hatékony együttműködés alakuljon ki az innováció szereplői között, és sikerrel vehessen részt a piaci részesedésért és az új piacok kialakításáért folyó globális versenyben. És amikor szűkösek az állami források, nem minden ígéretes kutatási és innovációs projektet lehet finanszírozni.

A helyes irány az intelligens specializáció. A gazdasági növekedést és az átgondolt, takarékos állami finanszírozást ötvözi, amelyet angolul a növekedést és a költségvetési racionalizációt jelentő szavakat ötvöző „growthsterity” szóval szoktak jellemezni. Az intelligens specializáció tehát fontos összetevője az Európa 2020 „Innovatív Unió” fejlesztési kezdeményezésének, amely az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányul.

Az intelligens specializációnak az a lényege, hogy egy-egy tagállamnak vagy régiónak ki kell választania korlátozott

számú prioritást a saját erősségei és relatív előnyei alapján, illetve azt vizsgálva, hogy hol mutatkozik legnagyobb esély a tartós hatásra. Ennek a szemléletmódnak köszönhetően a régiók valóra válthatják innovációs potenciáljukat, és újrakuszálhatják iparuk és ismereteik struktúráját a felfejlődőben lévő iparágakra és szolgáltatásokra, illetve a nemzetközi piacokra. Az intelligens specializáció célja a nemzetgazdaságok átalakítása, hogy nagyobb hozzáadott értéket teremtsenek, tevékenységeik pedig versenyképesebbek legyenek.

” **A kutatás a pénz átalakítása tudássá. Az innováció a tudás átalakítása pénzzé.** ”

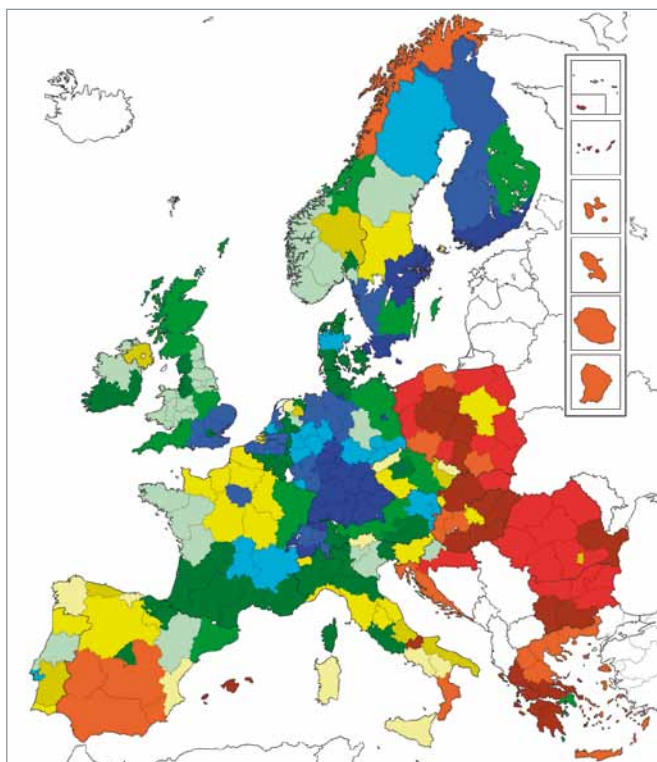
**Geoffrey Nicholson** – 3M (a 3M a 3. helyen áll a Booz & Company 2012. évi „The Global Innovation 1000” tanulmányának innovációs listáján, miközben csak a 86. a kutatási-fejlesztési ráfordítások tekintetében)

Az Európai Bizottság jelenleg dolgozik azon, hogy beépítse az intelligens specializáció szemléletmódját a kohéziós politikai programjaiba. Az intelligens specializáción alapuló kutatási és innovációs stratégiák kidolgozása 2014-től kezdve szerepelni fog a strukturális alapokhoz való hozzájárulás előfeltételei között.

### Az intelligens specializáció fogalma

Dióhéjban: az intelligens specializáció a kutatási és innovációs politika új generációja, amely meghaladja a hagyományos kutatási és technológiai beruházási módszereket és az innovációs kapacitás általános fejlesztését. Az intelligens specializáció a következők miatt különbözik a tipikus innovációs stratégiáktól:

- Nemcsak a szokásos kutatási és hozzáértési kérdéseket veszi figyelembe, hanem minden kiindulási körülményt is, például a földrajzi helyet, a népesség szerkezetét, az éghajlatot, a természeti erőforrásokat, ezenkívül a keresleti oldali szempontokat is, például a társadalmi szükségletet, a potenciális ügyfeleket és az állami szektor innovációját. Arra serkent egy-egy országot vagy régiót, hogy új kombinációkban és innovációkban elegyítse sajátos egyéni szakértelmét és termelőkapacitását.



### ▶ Regionális innovációs ranglista – 2012

■ VEZETŐ – MAGAS	■ KÖVETŐ – KÖZEPES	■ MÉRSÉKELT – ALACSONY
■ VEZETŐ – KÖZEPES	■ KÖVETŐ – ALACSONY	■ SZERÉNY – MAGAS
■ VEZETŐ – ALACSONY	■ MÉRSÉKELT – MAGAS	■ SZERÉNY – KÖZEPES
■ KÖVETŐ – MAGAS	■ MÉRSÉKELT – ALACSONY	■ SZERÉNY – ALACSONY

### ▶ TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

[http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/index\\_hu.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/index_hu.htm)

- Az intelligens specializáció nem felülről lefelé irányuló döntéshozatal, hanem dinamikus vállalkozói felfedezési folyamatban nyilvánul meg, együttműködve irányítják a legfontosabb érdekeltek.
- Globális szemszögből vizsgálja a potenciális versenyelőnyöket, piacokat és az innovátorok közötti, földrajzi határokon átívelő együttműködési lehetőséget.
- Nem az a célja, hogy mindenhol új tudást állítson elő, hanem a meglévő tudás és technológiák felhasználását ajánlja az innováció különféle formáihoz, köztük a szervezeti, a marketing-, a felhasználóvezérelt és a közösségi innovációhoz.
- Fontos eleme, hogy prioritásokat kell meghatározni, ha szűkösek az erőforrások, és a relatív előnyökre kell összpontosítani a támogatásokat, hogy így kritikus tömeg alakuljon ki, kiemelve ezzel az országot vagy régiót a többiek sorából.
- Az intelligens specializációnak nem az a lényege, hogy szektoronként vagy technológiáinként kiválogatjuk a nyerteseket, hanem a szektorok és technológiák közötti termékeny együttműködés. Bizonyos régiókban a klaszteralkotás szektorok közötti kapcsolatok és ismeretcserek kiindulópontja lehet a régióon belül és azon kívül, más régiókkal közösen is.

## Az intelligens specializációs stratégiák kidolgozása

Az intelligens specializáció irányának kidolgozásához az innovációban érintetteknek egyértelműen ismerniük kell egy ország vagy régió erősségeit és gyenge pontjait, és ehhez határozott irányításnak és közös jövőképeknek kell párosulnia.

A „vállalkozói felfedezési folyamat” a kulcs annak megtalálásához, hogy egy országnak vagy régióknak mely területeken van esélye arra, hogy kiemelkedjen a többiek közül, és versenyképesebb legyen náluk. A vállalkozói felfedezési folyamat lényege a kreatív problémamegoldás: a meglévő erőforrások és az új partnerek kombinálása, a kockázatvállalás, a kísérletezés, új ötletek felkutatása az értéklánc mentén vagy új értéklánck kialakítása. A lényegéhez tartozik az is, hogy sosem szabad megfeledezni az innováció végcéljáról: olyan innovatív megoldások piacra hozataláról, amelyek növekedést és munkahelyeket generálnak.

Nilvánvalóan a vállalkozások vannak leginkább abban a helyzetben, hogy az új lehetőségek felkutatásával segítsenek felfedezni, minek az előállításában jó egy ország, és hogy felismerjék a kutatás-fejlesztés és az innováció jövőbeli fő területeit. A fő kérdés az, hogy miképpen lehet őket bevonni ebbe a stratégiaalkotási folyamatba.

Ebben az a nehézség, hogy miképpen kerüljük el, hogy csak a nagy és már jól működő szereplőket és a megszokott ügyfeleket vonjuk be, és kihagyjuk a fiatal vállalkozókat, a kis- és középvállalatokat, az induló vállalkozásokat vagy akár a nonprofit cégeket, pedig lehet, hogy náluk van a kulcs a „speciálissá” váláshoz. A feldolgozóipari szektoroknak a szolgáltatásokkal való kombinálása teljesen új üzleti modellek előtt nyithat kaput, és dinamizálhatja egy ország vagy régió gazdaságát.

„Az intelligens specializációs stratégiák célja, hogy elősegítsék a kísérletezést a meglévő és az új tevékenységi területeken, és korrigálják a politikát az ezekből a kísérletekből levont tanulságok alapján. Az intelligens specializáció a politikai beavatkozások hatékony és aktív koordinációját követeli meg (például a politikai eszközök vegyítését és egymáshoz igazítását, mint a klaszterpolitika) a stratégiai koordináció feltételeinek megteremtése végett. Hosszabb távú jövőkép kialakítását is megköveteli a politikai döntéshozóktól, de a különféle érintettektől, köztük a vállalkozásoktól is. Ugyanakkor tükrözik, hogy milyen sürgősen kell komoly döntéseket meghozni a nehéz átalakulások idején, ráadásul súlyos költségvetési megszorítások közepette.”

OECD – Synthesis report on innovation driven growth in regions: the role of smart specialisation (szintetizáló jelentés az innováció hajtotta növekedésről a régiókban: az intelligens specializáció szerepe), 2012

”A közös alkotás olyan szemléletmód, amelynek lényege, hogy a polgárok, a vállalkozások és a közszolgáltatások egyéb fontos igénybe vevői közvetlenebbül vegyenek részt az innováció folyamatában. Nemcsak a jelenlegi kihívások megértésére koncentrál, hanem arra is, hogy az emberekkel együtt teremtsen új jövőt, és nem helyettük.”

Christian Bason – A dán MindLab nevű innovációs egység igazgatója

A kutatási szervezeteknek, az egyetemeknek, a kreatív szektoroknak, az állami szervezeteknek és a civil társadalomnak is megvan a maga szerepe ebben a folyamatban. Együtt képesek a leginkább arra, hogy felfedezzék, mely területeken képes egy régió a kiemelkedő teljesítményre meglévő képességei és termelőeszközei alapján. A mennyiségi elégedettségi felmérések ehhez nem elégségesek, mert csak a múltból tudnak képet adni, a kreatív, előre irányuló gondolkodásról csak a közös kreatív folyamatok képesek.

## A játszma állása a régiókban

Az IPTS felmérést készítette a régiók helyzetéről. Ebből az derült ki, hogy a régióknak általában a globális áttekintés és a kifelé tekintő dimenzió kialakítása terén vannak problémái.

Egyértelmű, hogy a régióknak a potenciális erősségeikre kell koncentrálniuk a jövő szempontjából. Ezeket pedig nemzetközi összefüggésekben kell vizsgálni, nem elég az országos vagy regionális szemléletmód.

A régióknak jól átgondolt, kézzelfogható bizonyítékokra épülő döntéseket kell meghozniuk, nem szabad kis összegekben, valódi hatás nélkül szétszórni a forrásokat. Jelenleg gyakran túlságosan tágak a régiók prioritásai, ezért hígul a támogatások hatása. Úgy látszik, hogy túl sok figyelmet fordítanak a feldolgozóiparra, és kevesebbet a felfejlődőben lévő szektorokra és szolgáltatásokra.

Továbbra is kevésbé használnak keresletösztönző és piacerési intézkedéseket a kutatási és innovációs kapacitás kialakítása mellett, és hiányzik a koordináció az országos és a regionális közigazgatási szervek között.



## AZ S3 PLATFORM TÁMOGATÁSA

Az intelligens specializáció kutatási és innovációs stratégiáinak kidolgozása komoly feladat, különösen azokban az országokban, ahol nincs nagy hagyománya az innovációs politikának az érintettek részvételével történő kialakításában, és a megvalósítás és az értékelés terén sem állnak rendelkezésre tapasztalatok. Ezek a stratégiák még a jól működő innovációs ökoszisztémával rendelkező országokat is kihívás elé állíthatják, mert ki kell választani a prioritásokat, és nehéz döntéseket kell meghozni. A bizottság ezért olyan eszközöket alakított ki, amelyek megkönnyítik a tagállamok és a régiók számára saját intelligens specializációs stratégiájuk kialakítását. Az intelligens specializációs platform (S3 platform), amelyet az Institute for Prospective Technological Studies (IPTS – az EU Joint Research Centre kutatóközpontjának hét intézete közül az egyik) működtet, szoros együttműködésben segítette az intelligens specializáció koncepciójának és politikai velejáráinak kidolgozását. A platform tanácsokkal, adatokhoz való hozzáféréssel, útmutatással, módszertani támogatással, a helyes gyakorlat példáival és szakmai oktatóeszközökkel szolgál az érintetteknek és a szakértőknek. Az S3 platform jelenleg több mint 100 regisztrált régiót számlál, és két tagállamot (Szlovákiét és Litvániát) is sorai között tudhat. Egyebek mellett szakmai összejöveteleket, képzéseket és szakvéleményezést szervez azoknak a politikai szereplőknek a körében, amelyek kutatási és innovációs stratégiákat dolgoznak ki az intelligens specializációhoz (RIS3).

▶ TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>



# ▷ OLASZORSZÁG VÁLASZÚTON

2012 szeptemberében az Európai Bizottság az olasz régiók intelligens specializációjáról szóló szakmai összejövetelt szervezett Bari városában. Célja az intelligens specializáció fogalmának és megvalósításának ismertetése volt az országos és a regionális döntéshozók, stratégiai tervezők az uniós finanszírozás irányító hatóságai számára – a 2014 és 2020 közötti programidőszakra koncentrálva.

Ez volt az első az EU-szerte rendezendő bevezető szemináriumok sorában, amelyek célja az intelligens specializáció felé való elmozdulás ösztönzése.

A Bari-ban megrendezett összejövetel sok tekintetben mérőföldkő volt Olaszországnak az Európa 2020-célkitűzésekre adott reakciójában. A résztvevők egyetértettek abban, hogy csak közös cselekvéssel található meg az Olaszország versenyképességének fokozásához vezető út.

Olaszország, akárcsak sok más ország, válaszúthoz érkezett. A tartós pénzügyi egyensúly visszaállítása, a növekedés és a polgárok jóléte a ma meghozott kritikus döntésektől függ.

Olaszország minden régiójában alacsonyabb a GDP-nek a kutatásra és innovációra fordított hányada az EU 27 tagországának átlagánál.

Az elmúlt tíz-tizenöt évben átlag alatti volt az ország növekedése, és romlott a versenyképessége. Jelenleg strukturális reformokat hajtanak végre, hogy véget vessenek a lassú gazdasági növekedésnek.

Az intelligens specializáció a vélekedések szerint katalizálhatja ezeket az erőfeszítéseket.



„Az intelligens specializáció különösen szükséges napjaink gazdasági válságában, amely az állami költségkeretek drámai mértékű csökkenését hozta. Ez a legjobb (ha nem az egyetlen) módja a kutatásra és innovációra fordított közösségi források előnyeinak optimalizálására. Az elvárt hatás elsősorban az, hogy növekedés és siker álljon elő azokban a szektorokban, amelyekben regionális gazdaságunk versenyképes lehet a globális piacokon, illetve az, hogy esetleg megváltozzon (és modernizálódjon) a régió hagyományos termelési modellje. Úgy sejtjük, hogy a legnagyobb nehézségek a választásból fognak eredni: a közigazgatási vezetők nehezen tudják meghatározni azt a pár prioritást, amelyre koncentrálni kell a forrásokat, és a többi területet bizonyos értelemben „segítség nélkül hagyni”, és várhatóan nagyon sok szektor fog komoly nyomást kifejteni rájuk. Nem annyira nehézség, mint inkább kihívás lesz, hogy a teljes civil társadalmat bevonják ebbe a folyamatba egy nagyon nyitott irányítási rendszer keretében, amelyben minden érintett szerepet kap. Az intelligens specializációnak nem az a lényege, hogy mindenkinek találjunk egy egyen megoldást. Éppen ellenkezőleg: minden terület, ország vagy régió számára egyedinek kell lennie, a saját meglévő eszközökre és erősségekre kell építkeznie. Az a lényege, hogy mindenki arra specializálódjon, amihez a legjobban ért, hogy kiemelkedjen a többiek közül, megtalálja azokat a piaci réseket, ahol ő a világklasszis bajnok.”

Gregorio Muñoz Abad – Helyettes tudományos és technikai biztos, Castilla y León regionális kormánya



”Az intelligens specializációval az állami és a magántestületek felismerhetik saját speciális szakterületüket, és ez még nagyobb reményekre adhat okot, mert a kutatás és az ipar viszonyában a kritikus tömegem alapul, és mert szinergiákat és egymást kiegészítő intézkedéseket tesz lehetővé más területekkel, országos és helyi szinten. A stratégia dinamikája a legnehezebb kezelendő aspektus. Az előzetes monitorozás és értékelés jól körülírt rendszere, a jó irányítási struktúra és az intézményi és társadalmi-gazdasági partnerekkel folytatott párbeszéd hasznos segítséget nyújthat ezeknek a problémáknak a kezeléséhez. Lehet ugyan, hogy az intelligens specializáció más természetű lesz minden régióban és minden szakterületen, ennek a reakciónak a kialakítása és monitorozása univerzális, az egész Európai Unióra érvényes.”

Adriana Agrimi – Puglia régió

## Beruházás az innovációba

Egész Európában vannak dinamikus régiók, amelyek olyan régiók és országok mellett helyezkednek el, ahol súlyos versenyképességi problémákkal és gyenge termelékenységgel küszködnek.

Olaszországban is ez a helyzet. A gazdasági válság rávilágított, hogy strukturálisan romlott a versenyképesség és hiányzik az innováció számos olasz régióban, de nemcsak a kevésbé fejlett déliekben, hanem aggasztó mértékben a középső-északi fejlettebb területeken.

Körülbelül 20 milliárd eurót fognak Olaszországban innovációra költeni, ebből 15 milliárd jut a négy konvergenciaregióra (Campania, Calabria, Szicília and Puglia).

Ez ugyan kétszerese az erre a célra jelenleg fordított összegnek, mégis felmerül a komoly kérdés, hogy képesek lesznek-e ezek a területek a támogatások lehívására. Tudnivaló, hogy míg az olasz régiók egy része meglehetősen fejlett, a konvergenciaregiókban (a jövőbeli „kevésbé fejlett” régiókban) sok programban nehézségek mutatkoznak a források lehívásában.

Ez különösen igaz a kutatásra és innovációra fordított forrásokra. Az ezen a területen elérhető összegek várhatóan nőni fognak a jövőben, ezért az az elsődleges feladat, hogy megteremtsék a képességet az eredményes stratégiák és programok kidolgozására és megvalósítására.

Az IPTS S3 platform megteremtheti a szükséges átalakulás feltételeit. Az olasz régiók határozott bátorítást kaptak a platformhoz való csatlakozásra és a felkínált támogatás kihasználására.

## A konvergencia elősegítése

Az olasz hatóságok egy országos szintű előzetes bizottságot terveznek létrehozni. Ennek feladata, hogy segítséget nyújtson az egyes régiók intelligens specializációs stratégiájának kidolgozásában, valamint a konvergencia és a versenyképesség előmozdításában.

A stratégiák megvalósítása során a régióknak „kreatívan” jelezniük kell a prioritásaikat. Azt is meg kell határozniuk, hogy milyen helyzetben vannak a többi régióhoz képest, és hogy melyek a relatív előnyeik.

A magántőke bevonása fontos tényező, ez lesz a politika sikerének látható indikátora. Ki kell alakítani azokat a mechanizmusokat, amelyek jutalmazza a társfinanszírozású projekteket, és elősegítik a pénzügyi magánbefektetők bevonását.

A közbeszerzési szabályokat át kell fókusználni az innovációra, tehát nagyobb jelentőséget kell rendelni az innovációs kritériumokhoz a kiválasztási eljárásban.

A mutatókat úgy kell kialakítani, hogy relevánsak legyenek, és könnyen és megbízhatóan lehessen monitorozni őket.

A regionális stratégiáknak a megfelelő elemzőeszközöket kell használniuk arra, hogy választásaik teljesen alá legyenek támasztva bizonyítékokkal.

Ki kell alakítani egy olyan ismeretkezelő rendszert, amely képes rögzíteni a projektek tapasztalatait és kiszolgálni a tanulási folyamatot.

### ▶ TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

A Bariban megrendezett szeminárium tanulságai:  
<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/past-events>

## ▷ A JÖVŐ FELÉ

**A Bariban megrendezett szeminárium egyike volt a 10 országban megrendezendő bevezető rendezvényeknek és nemzetközi konferenciának. Az országos és a regionális szintű innovációs szereplőket gyűjtötte egybe, hogy megismerjék és megvitassák az intelligens specializációt és hatását az innovációs politikák kialakítására.**

Mostanra az intelligens specializációs stratégia kidolgozására készülő régiók és tagállamok körülbelül kétharmada elkezdte a stratégia kialakításának folyamatát. Ehhez a bizottság az S3 platformon kívül az ország vagy régió jelenlegi állapotának egyedi szakértői elemzésével nyújt segítséget. Így a politika kialakítói iránymutatást kapnak azokhoz a lépésekhez, amelyek meg kell tenniük ahhoz, hogy megfeleljenek a strukturális alapok szabályzataiban lefektetett feltételeknek.

A Bizottság által erre a célra felkért szakértőcsoport szolgáltatásait igénybe vehetik mindazok a régiók és tagországok, amelyek az intelligens specializáció folyamatához kapcsolódó elemzésre, útmutatásra és tanácsadásra szeretnének szerződést kötni, például technikai segítségnyújtási költségvetésükből. Végző soron természetesen az ország vagy régió hozza meg a kivételesen fontos döntéseket a választásokról és a prioritásokról, és nem a szakértők.

Az RIS3 kezdeményezés segítséget nyújt az országos és regionális képviselőknek abban, hogy tanuljanak a múltbeli innovációs stratégiák tapasztalataiból, és abban is, hogy felismerjék, mi az, ami egyedivé teszi régiójukat vagy országukat, és kiemeli mások közül az innováció és a gazdasági fejlődés tekintetében.

„Az intelligens specializációnak mint politikai folyamatnak az a sajátossága, hogy „vertikális választásokat” foglal magában – más szóval prioritást ad bizonyos technológiáknak és tudás-alapú tevékenységeknek, hogy néhány területre koncentrálódjanak a források. „A vertikális választások azonban annak kockázatával járnak, hogy a politikusok beavatkoznak a piaci folyamatokba (a győztesek kiválasztásával). Ezért van, hogy az intelligens specializáció alapvetően azokból a folyamatokból és eszközökről áll, amelyekkel a prioritások vertikális kiválasztásának logikája összeegyeztethető a piaci kísérletek és kutatási tevékenységek komoly hajtóerejével a vállalkozó felfedezéssel.”

Dominique Foray, professzor, az „intelligens specializáció” fogalmának megalkotója, aki a Lausanne-i École Polytechnique Fédérale közgazdasági és menedzsment karát vezeti.



### ▶ TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

▷ Az intelligens specializáció adatlapja:  
[http://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docgener/informat/2014/smart\\_specialisation\\_hu.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_hu.pdf)  
 Ezen az oldalon minden nyelven elérhető:  
[http://ec.europa.eu/regional\\_policy/what/future/proposals\\_2014\\_2020\\_hu.cfm](http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_hu.cfm)

▷ Az „Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)” (Útmutató az intelligens specializáció kutatási és innovációs stratégiáihoz (RIS3)) című kiadvány módszertani útmutatást nyújt politikusoknak és végrehajtó szervezeteknek az országos/regionális stratégia megtervezésére, megalkotására és megvalósítására vonatkozóan.  
[http://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docgener/presenta/smart\\_specialisation/smart\\_ris3\\_2012.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf)

▷ „Connecting Smart and Sustainable Growth through Smart Specialisation” (Az okos és fenntartható fejlődés összekapcsolása intelligens specializációval) című kiadvány gyakorlati útmutatást nyújt ahhoz, hogy miképpen lehet egyetlen RIS3-stratégiában egyesíteni a fenntartható fejlődés, a gazdasági innováció és az ökoszisztéma területén kitűzött célokat.  
[http://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docgener/presenta/green\\_growth/greengrowth.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/green_growth/greengrowth.pdf)

## Az érdekeltek bevonása

Egyértelmű, hogy az érdekeltek bevonása létfontosságú egy régió legfontosabb piaci részének és egységének kiválasztásában, és a prioritásokról szóló fontos és időnként nehéz döntések meghozatalában.

Elengedhetetlen az érintettek bevonása, hogy gyakorlati kooperáció és közös irányítás alakuljon ki, és így mindenki egy irányba húzzon.

Az RIS3 kezdeményezés lehet az a központi elem, amely biztosítja az elemzési segítséget, az útmutató anyagokat, a képzést, a szakmai véleményezést, az országos és a nemzetközi rendezvényeket, hogy beinduljanak a „vállalzó felfedezési folyamatok”, amelyek az intelligens specializáció lényegét alkotják.